

VšĮ „Žaliasis taškas“

ŠVIETIMO PROGRAMA PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO KLAUSIMAIS
2023 m.

TURINYS

1.	APRAŠOMOJI DALIS.....	3
1.1.	ESAMA PADĖTIS PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRITYJE, PROBLEMOS.....	3
1.2.	ORGANIZACIJOS PRIORITETINĖS ŠVIETIMO PROGRAMOS KRYPTYS.....	5
1.3.	ŠVIETIMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	6
2.	VEIKSMŲ PROGRAMA.....	7
2.1.	PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS.....	7
2.2.	TIKSLINĖS GRUPĖS.....	7
2.3.	TIKSLAI IR APIMTYS, VYKDYMO TERMINAI, NUMATOMAS FINANSAVIMAS	8

1. APRAŠOMOJI DALIS

1.1. ESAMA PADĖTIS PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRITYJE, PROBLEMOS

Aplinkosaugos tematika jau kurį laiką puikuoja tarp dažniausiai nušviečiamų temų žiniasklaidoje: 2021-2022 metais tvarumo naujienos buvo 3-4 vietoje pagal dažniausiai minimas temas, o aukštesnes pozicijas užėmė tik pandemijos žinios bei su kariniais veiksmais susijusios naujienos („Mediaskopas“ duomenys). Visuomenės keliama lūkesčiai verslams – nelikti nuošalyje, o prisiimti atsakomybę dėl klimato kaitos, taršos, socialinių aspektų. Kasmet stebime vis gausesnį žmonių įsitraukimą į aktyvų veikimą siekiant taršos mažinimo – buriasi nepelno organizacijos, kuriasi užsienyje vykstančių judėjimų atstovybės, apie asmeninę atsakomybę už aplinką kalbą visi – pradedant moksleiviais, baigiant politikos atstovais.

Klimato kaitos įrodymų ieškoti nebereikia – pokyčių įtakos rezultatus matome kone kasmet: neįprastos žiemos bei alinančio karščio bangos vasarą, netikėti potvyniai, gaisrai ir audros jau nebestebina. Kylantis vandenynų lygis, rūgštėjančios jūros, besikeičianti krantų linija, šylantis oras lemia kintančias gyvenimo sąlygas daugybei gyvų organizmų, o kai kurių mokslininkų teigimu, būtent dabar gyvename šeštojo masinio rūšių išnykimo periode – šiuo metu vandens ir žemės gyvūnai nyksta itin sparčiai.

Mokslininkai sutaria – prie spartesnės klimato kaitos itin ženkliai prisideda žmogaus veikla. Klimato kaitai įtaką daro tarša – transporto priemonių išmetamosios dujos, gamybos įmonės, energijos gamyba ir jai naudojamas iškastinis kuras, vis dar itin taršios sritys, į orą išleidžiančios gerokai daugiau anglies dvideginio nei norėtusi ir reikėtų, siekiant sumažinti klimato šiltėjimą.

Žmonių elgesys ir įpročiai dažnai turi įtakos mus supančiai aplinkai. Keisti ir keistis – sunku, kartais nemalonu, tačiau neišvengiama ir būtina. Kai kurių taršos formų žmogui išvengti yra sudėtinga, nes reikalingi valstybinio bei tarpvalstybinio lygmens sprendimai ir veiksmai. Tuo tarpu taršos atliekomis mažinimas prasideda kiekvieno iš mūsų namuose. Būtent nuo atliekų rūšiavimo priklauso tai,

kaip sėkmingai šalis gali įgyvendinti žiedinės ekonomikos principą ir grąžinti panaudotas vienkartinės pakuotes atgal į uždarą žaliavų ir gaminių ciklą. Užtenka minimalių pastangų – išmesti atlieką į jai skirtą konteinerį, kad galėtume nenaudoti naujų išteklių, o panaudoti jau turimus kelis sykius.

2022 metų rudenį KOG rinkodaros ir komunikacijos mokslų instituto atliktas tyrimas rodo, kad visai atliekų visiškai nerūšiuojančių gyventojų dalis – maža, varijuojanti tarp skirtingų atliekų rūšių, tačiau dažnu atveju nesiekianti nė 10 procentų. Matome, kad pokyčiai, kad ir nedideliais žingsniais, bet vyksta. Visas arba didžiąją dalį stiklo atliekų per konteinerinę sistemą rūšiuoja net 80% respondentų, popieriaus atliekas – 79%, plastiko atliekas – 75%, metalo – 72% atsakiusiųjų.

Vis tik „Žaliojo taško“ atliekami morfologiniai tyrimai rodo, kad rūšiavimo konteineriuose nugula per 30-40% netinkamai išrūšiuotų atliekų, tai yra net trečdalis klaidingai išrūšiuotų ir į netinkamą konteinerį išmestų daiktų. Išvada – žmonės supranta tinkamo atliekų sutvarkymo svarbą ir naudą, todėl rūšiuojančiųjų skaičius didėja. Tačiau vis dar trūksta supratimo, kaip veikia sistema ir kaip reikia tinkamai rūšiuoti vienkartinių pakuočių atliekas bei tinkamas perdirbimui antrines žaliavas.

Tinkamas, taisyklingas atliekų rūšiavimas ypatingai svarbus įgyvendinant žiedinės ekonomikos principus. Aplinkosaugos tendencijos pasiekia taip pat ir verslus – siekiama kuo daugiau pakuočių gaminti iš lengvai perdirbamų medžiagų, gamintojams ir importuotojams kasmet didėja vienkartinių pakuočių atliekų surinkimo bei perdirbimo užduotys. Tačiau tinkamo sutvarkymo tikslai sunkiai pasiekiami, jeigu gyventojai neįsitraukia ir tinkamai neišrūšiuoja atliekų. Pakuotės, patekusios į mišrių atliekų konteinerius, daug sunkiau atskiriamos ir dažnu atveju panaudojamos nebent energijai gauti, tuo tarpu tinkamai išrūšiuotos, jos galėtų virsti žaliava naujiems produktams.

1.2. ORGANIZACIJOS PRIORITETINĖS ŠVIETIMO PROGRAMOS KRYPTYS

Identifikuojant prioritetines organizacijos švietimo programos kryptis, siekiame ugdyti sąmoningą, veiklią, už savo veiksmus atsakingą, empatišką ir solidarią visuomenę, besirūpinančia aplinka, kurioje gyvena. Išlieka aktualios anksčiau taikytos prioritetinės švietimo programos kryptys, tačiau 2023 metams planuojama akcentuoti ne tik rūšiavimo svarbą, bet ypatingai daug dėmesio skirti gyventojų ugdymui apie taisyklingą rūšiavimą, tokiu būdu didinant tinkamai išrūšiuotų atliekų kieki.

VISUOMENĖS ŠVIETIMO KRYPTYS:

- 1) Tinkamo atliekų tvarkymo problematikos svarbos didinimas.** Viešojoje erdvėje, taip pat tikslingai, bendruomenėse, atliekų rūšiavimo svarbos išskėlimas šalia kitų prioritetinių, socialiai reikšmingų sričių.
- 2) Informuotumo didinimas.** Išsamus žinių gilinimas atliekų tvarkymo klausimais, rūšiavimo taisyklių komunikacija, priežasčių rūšiuoti ir pasekmių akcentavimas, siekiant didinti asmeninį ekologinį sąmoningumą ir asmeninės atsakomybės suvokimą.
- 3) Įsitraukimo skatinimas.** Interaktyvi komunikacija su auditorijomis, siekiant didinti informacijos poveikumą bei įsisavinti pagrindinius kasdienius aplinkosauginius įgūdžius.
- 4) Bendradarbiavimo skatinimas.** Sutelkti sektoriaus dalyvius efektyviam bendradarbiavimui, siekiant tobulinti pakuočių atliekų tvarkymo sritį šalyje, taip pat bendradarbiavimas su bendruomenėmis, įtraukiant į jų darbotvarkes tinkamo atliekų sutvarkymo klausimus.
- 5) Efektyvus gamintojų atsakomybės principo įgyvendinimas.** Didinti gamintojų ir importuotojų informuotumą apie pagrindines pareigas ir jų įgyvendinimą, skatinti žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimą.

1.3. ŠVIETIMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

ŠVIETIMO PROGRAMOS TIKSLAI:

- 1) Visuomenės informavimas pakuočių atliekų tvarkymo klausimais;
- 2) Ekologinio sąmoningumo ugdymas;
- 3) Motyvavimas rūšiuoti atliekas;
- 4) Sektoriaus dalyvių bei socialinių partnerių integralaus požiūrio ir aktyvaus bendradarbiavimo skatinimas;
- 5) Gamintojų ir importuotojų informuotumo didinimas.

ŠVIETIMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI:

- Suteikti aktualią informaciją apie atliekų mažinimą, jų rūšiovimą pasitelkiant integruotas komunikacijos priemones;
- Užtikrinti nuolatinę, patogią ir operatyvią, visuomenės poreikius atliepiančią prieigą prie rūšiovimo taisyklių bei kitos vartotojui reikalingos informacijos;
- Didinti ekologinį sąmoningumą bei plėsti žinias apie aplinkosauginę problematiką Lietuvoje ir pasaulyje;
- Gerinti pakuočių atliekų tvarkymo sektoriaus įvaizdį;
- Ugdyti rūšiovimo įpročius darželiuose, mokyklose, skatinant vaikų ir jaunimo įsitraukimą į rūšiovimą, suteikiant švietimo įstaigoms reikalingą metodinę medžiagą bei patogias priemones rūšiovimui;
- Skatinti įmonių darbuotojus pradėti rūšiuoti biuruose bei namuose, informuojant apie rūšiovimo būdus bei svarbą, suteikiant reikiamą informaciją ir priemones rūšiovimui;
- Organizuoti aplinkosaugines veiklas, įvairius renginius bei akcijas, skatinančias aktyvų visuomenės įsitraukimą ir bendruomeniškumo pojūtį;
- Didinti regionų gyventojų informuotumą ir motyvaciją rūšiuoti;

- Sutelkti sektoriaus dalyvius bei socialinius partnerius efektyviam bendradarbiavimui, tobulinant pakuočių atliekų tvarkymo sektorių, informuojant bei edukuojant visuomenę ;
- Informuoti gamintojus ir importuotojus apie pareigas bei teisingą jų vykdymą, pakuočių atliekų tvarkymo sektoriaus veiklą ir naujausius teisėkūrinius pokyčius.

2. VEIKSMŲ PROGRAMA

2.1. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Švietimo programa bus įgyvendinama pasitelkiant integruotas komunikacijos priemones, pritaikytas kiekvienai tikslinei grupei, skirtas optimaliam rezultatui pasiekti. Programoje suplanuotos tęstinės bei netęstinės švietimo priemonės, kurios atsispindi programos vykdymo lentelėje (žr. Lentelė Nr. 1)

2.2. TIKSLINĖS GRUPĖS

Šiandieninėje visuomenėje siekiant efektyvios komunikacijos vienas pagrindinių dalykų yra tikslinių grupių išskyrimas. Švietimo bei komunikacijos programa yra orientuota į plačiąją visuomenę, efektyviausiam auditorijos pasiekiamumui identifikuojant atskirą visuomenės grupių švietimą:

- plačiąją visuomenę bei sąmoningumo didinimą nacionaliniu lygmeniu
- regionų gyventojus, komunikuojant aktualiomis temomis pritaikius paveikiausias priemones kiekvienoje savivaldybėje
- atskiras visuomenės grupes (ikimokyklinio amžiaus vaikai, moksleiviai, studentai, dirbantieji, senjorai)

- sektoriaus dalyvius
- gamintojus ir importuotojus

2.3. TIKSLAI IR APIMTYS, VYKDYMO TERMINAI, NUMATOMAS FINANSAVIMAS

Švietimo programoje pakuočių atliekų tvarkymo klausimais taikomi inovatyvūs, į skirtingas visuomenės grupes orientuotos priemonės, taktiniai veiksmai bei metodai. Pateiktoje švietimo ir komunikacijos programos vykdymo lentelėje (žr. Lentelė Nr. 1) atspindi 2023 metais planuojamos edukacinės veiklos bei projektai, šių veiklų įgyvendinimui pasitelkiamos priemonės, jų vykdymo terminai, skaitinės reikšmės, finansavimo dydis bei finansavimo šaltiniai.

VŠĮ ŽALIASIS TAŠKAS VISUOMENĖS ŠVIETIMO PROGRAMA 2023 m.

Eil. nr.	Priemonė	Tikslinės grupės	Aprašymas	Tikslas	Įgyvendinimo terminai ir tikslas (skaitinė reikšmė)				Finansavimo šaltinis	Planuojama skirti lėšų (EUR)
					I ketv.	II ketv.	III ketv.	IV ketv.		
INTERNETAS										
1	Interneto svetainė www.zaliasistaskas.lt [Tęstinė priemonė]	Interneto vartotojai	Nuolat atnaujinama ir pildoma interneto svetainė, kurioje gyventojai supažindinami su pakuočių atliekų tvarkymo sistema, rūšiavimo taisyklėmis, "Žaliojo taško" vykdomomis veiklomis ir iniciatyvomis.	Reguliariai pildyti tinklapi visuomenei naudinga, aktuali informacija	Ne mažiau 3 atnaujinimai	Ne mažiau 3 atnaujinimai	Ne mažiau 3 atnaujinimai	Ne mažiau kaip 3 atnaujinimai	Organizacijos narių įnašai	30 000
2	Komunikacija socialiniuose tinkluose. [Tęstinė priemonė]	Socialinių tinklų vartotojai	Įrašai apie aktualius pakuočių atliekų rūšiavimo, atliekų tvarkymo sektoriaus, aplinkosauginius bei kitus aplinkai draugiško gyvenimo būdo klausimus, mokomoji informacija ir patarimai, socialinių tinklų vartotojų sąmoningumo didinimas ir motyvacijos rūšiuoti kėlimas.	Kurti patrauklų sektoriaus įvaizdį, didinti vartotojų sąmoningumą skelbiant aktualią informaciją apie aplinkosaugines problemas ir atliekų tvarkymo prioritetus, skatinti įsitraukimą.	Ne mažiau 9 įrašai	Ne mažiau 9 įrašai	Ne mažiau 9 įrašai	Ne mažiau 9 įrašai	Organizacijos narių įnašai	35 000
EDUKACINĖS PRIEMONĖS										
3	Priemonės rūšiavimui. [Tęstinė priemonė]	Lietuvos mokyklos, darželiai, įstaigos, įmonės, gyventojai	Rūšiavimo dėžės, skirtos pakuočių atliekoms rūšiuoti jų susidarymo vietoje.	Suteikti patogias priemones pakuočiųms rūšiuoti	Nuolat pagal poreikį	Nuolat pagal poreikį	Nuolat pagal poreikį	Nuolat pagal poreikį	Organizacijos narių įnašai	70 000
4	Leidiniai ir edukacinės priemonės	Savivaldybių administracijos, gamintojai ir importuotojai, moksleiviai, ikimokyklinio amžiaus vaikai, pedagogai	Aktuali atliekų tvarkymo sektoriaus informacija apie rūšiavimo, aplinkosauginius bei kitus aplinkai draugiško gyvenimo būdo klausimus, edukuojanti medžiaga bei priemonės tinkamo rūšiavimo mokymui.	Didinti informuotumą, įsitraukimą, pateikiant aktualią ekspertinę informaciją šalies bei pasaulio kontekste.	1 leidinys ar edukacinė priemonė	1 leidinys ar edukacinė priemonė	1 leidinys ar edukacinė priemonė	1 leidinys ar edukacinė priemonė	Organizacijos narių įnašai	40 000
PROJEKTAI VISUOMENEI ŠVIESTI										
5	Komunikacija apie atliekų tvarkymo sektorių	Atliekų tvarkymo sektoriaus dalyviai, gamintojai ir importuotojai, Lietuvos gyventojai	Informacijos rinkimas, analizė ir pateikimas visuomenei aktualiuose straipsniuose, pranešimuose, bei kitomis tekstinėmis ir vizualinėmis komunikacijos priemonėmis (pvz. reklama) pakuočių atliekų tvarkymo klausimais. Vartotojai supažindinami su neįžinomais rūšiavimo aspektais, skatinama pradėti rūšiuoti, komunikujama informacija ir išreiškiami požiūriai apie sektoriaus naujienas.	Teikti visuomenei teisingą ir išsamią informaciją apie skirtingus atliekų tvarkymo sektoriaus aspektus, kurti sektoriaus įvaizdį ir didinti patikimumą.	Ne mažiau kaip 2 veiksmai	Ne mažiau kaip 2 veiksmai	Ne mažiau kaip 2 veiksmai	Ne mažiau kaip 2 veiksmai	Organizacijos narių įnašai	150 000
6	Nacionalinis švietimo projektas visuomenei "Žalioji odiseja". [Tęstinė priemonė]	Moksleiviai ir mokytojai	Projektas, skatinantis gilinti žinias apie aplinkosaugą, įtraukiantis dalyvauti Lietuvos mokyklas. Projektas viešinamas internete, kituose kanaluose.	Atkreipti moksleivių dėmesį į aplinkosaugos problemas, skatinti domėtis jų sprendimo būdais, perteikti ekologijos ir aplinkosaugos žinias, ugdyti ekologinį sąmoningumą.	Pasirengimo darbai	Praktinės užduotės tekimas	Pasirengimo darbai	Viešinimo darbai, 1 renginys.	Organizacijos narių įnašai	70 000
7	Edukacinis projektas "Žalasis raštingumas"	Įvairaus amžiaus visuomenės grupės	"Žalasis raštingumas" tai įvairaus amžiaus visuomenės grupės nukreiptas projektas, kurio tikslas - įdomiai, interaktyviai pateikti informaciją gyventojams apie tinkamą atliekų rūšiavimą, apimantis nuotolinius seminarus, dalyvavimą miestų šventėse, renginiuose, festivaluose.	Edukacijų ciklas, skirtas supažindinti visuomenę su žaliojo kurso, žiedinės ekonomikos, tvarios aplinkos principais, teisingu atliekų tvarkymu, antrinio panaudojimo galimybėmis, skatinant tvaresnį gyvenimo būdą.	Ne mažiau 3 edukacijos	Ne mažiau 3 edukacijos	Ne mažiau 3 edukacijos	Ne mažiau 3 edukacijos	Organizacijos narių įnašai	100 000
8	Įvairios Žaliojo taško ir socialinių partnerių vykdomos akcijos bei papildomos veiklos	Lietuvos gyventojai	Konkursai, akcijos, paskaitos, renginiai, žaidimai, bendradarbiavimo projektai, skatinantys rūšiuoti ir skleisti ekologišką gyvenimo būdą.	Skatinti gyventojų domėjimąsi aplinkosauga ir įsitraukimą.	Ne mažiau kaip 1 veikla	Ne mažiau kaip 1 veikla	Ne mažiau kaip 1 veikla	Ne mažiau kaip 1 veikla	Organizacijos narių įnašai	100 000
SEMINARAI IR KONFERENCIJOS										
9	Verslo tvarios partnerystės akceleratorius	Organizacijos nariai	Informaciniai edukaciniai renginiai apie pakuočių atliekų tvarkymą, įstatyminius pokyčius, naujoves; verslo vykdomų tvarumo iniciatyvų viešinimas bei tikslinga sklaida, skatinanti tęsti ir imtis tvaryų sprendimų.	Didinti informuotumą apie pakuočių atliekų tvarkymo sektorių.	1 renginys	pasirengimo darbai	pasirengimo darbai	1 renginys	Organizacijos narių įnašai	60 000
ŠVIETIMAS SAVIVALDYBĖSE										
10	Švietimo veiklos, suderintos su kiekviena savivaldybe pagal bendradarbiavimo sutartys numatytus reikalavimus	Savivaldybių gyventojai	Edukacinės ir reklaminės priemonės atliekų tvarkymo klausimais, pritaikytos kiekvienos savivaldybės gyventojų švietimui pagal poreikį ir pageidavimus.	Didinti gyventojų informuotumą ir įsitraukimą, motyvuoti rūšiuoti atliekas efektyviausiomis regioninėmis priemonėmis.	Suderintos švietimo priemonės pagal poreikį (ne mažiau 1 priemonė)	Suderintos švietimo priemonės pagal poreikį (ne mažiau 1 priemonė)	Suderintos švietimo priemonės pagal poreikį (ne mažiau 1 priemonė)	Suderintos švietimo priemonės pagal poreikį (ne mažiau 1 priemonė)	Organizacijos narių įnašai	150 000

VISO*:

805 000

*2023 m. Visuomenės švietimo bei informavimo programos priemonėms skiriamos lėšos gali kisti, atsižvelgiant į Organizacijos finansines galimybes bei konkretaus projekto ar renginio turinį.

Programą parengė: VĮ "Žalasis taškas" Marketingo ir komunikacijos vadovė Asta Burbaite

Programą patvirtino: VĮ "Žalasis taškas" Generalinis direktorius Kęstutis Pocius